

TÓM TẮT

PAPI

2015

CHỈ SỐ HIỆU QUẢ QUẢN TRỊ VÀ HÀNH CHÍNH CÔNG CẤP TỈNH

Chỉ số nội dung 1: Tham gia của người dân ở cấp cơ sở

Tham gia tích cực và chủ động vào đời sống chính trị, xã hội của đất nước là quyền hiến định của người dân Việt Nam, đã được thể chế hóa trong Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn năm 2007 (Pháp lệnh THDCCS) cũng như nhiều văn bản quy phạm pháp luật hiện hành. Để đánh giá mức độ tham gia và vai trò của người dân trong quản trị nhà nước, chỉ số nội dung 'Tham gia của người dân ở cấp cơ sở' đo lường tri thức công dân về quyền tham gia và mức độ thực hiện quyền tham gia đó của người dân.

Tổng quan kết quả cấp tỉnh. Kết quả phân tích cho thấy sự tham gia của người dân trong năm 2015 vẫn còn hạn chế ở hầu hết mọi chỉ tiêu PAPI đo lường. Ba trong số bốn nội dung thành phần (gồm 'tri thức công dân' về quyền tham gia, 'cơ hội tham gia' của người dân, và 'chất lượng bầu cử' các vị trí trưởng thôn/tổ trưởng tổ dân phố) đều giảm điểm so với dữ liệu cơ sở năm 2011. Điều đáng khích lệ là năm 2015 người dân có xu hướng tham gia nhiều hơn vào việc quyết định xây mới hoặc tu sửa công trình công cộng ở địa bàn cơ sở, do đó điểm số của nội dung thành phần 'tham gia tự nguyện' đề cập đến vai trò tham gia chủ động của người dân vào quá trình ra quyết định, giám sát và thực hiện dự án hạ tầng tại địa phương có xu hướng tăng lên

Phần lớn các tỉnh đạt điểm cao trong ở chỉ số nội dung này trong năm 2015 tập trung ở vùng Đông Bắc và miền Trung. Đặc điểm tập trung theo vùng này được ghi nhận từ năm 2011 và ngày càng trở nên rõ nét qua 5 năm. Thái Bình và Hà Tĩnh là hai tỉnh đứng trong nhóm đạt điểm cao nhất trong bốn năm liên tục kể từ năm 2012. Ngược lại, tỉnh Lai Châu vẫn nằm trong danh sách những tỉnh đạt điểm thấp nhất từ năm 2011 đến 2015.

Tri thức công dân. Nội dung hành phần 'tri thức công dân' giúp làm rõ mức độ hiểu biết của người dân về quyền bầu cử và quyền công dân, qua đó đánh giá hiệu quả của các cấp chính quyền trong việc phổ biến quyền được biết tới người dân. So với kết quả khảo sát năm 2011, điểm số nội dung thành phần này tiếp tục suy giảm. Nguyên nhân giảm điểm có thể là do người dân ít được biết đến thông tin về vị trí nào dân bầu và vị trí nào không do dân bầu so với năm bầu cử 2011. Một nguyên nhân nữa là do mức độ tuyên truyền, phổ biến các quy định của Pháp lệnh THDCCS giảm sút, và số người biết đến nhiệm kỳ 2.5 năm của vị trí trưởng thôn/tổ trưởng tổ dân phố giảm đi đáng kể trong năm 2015.

Cơ hội tham gia. Nội dung thành phần 'cơ hội tham gia' tìm hiểu trải nghiệm của người dân khi tham gia bầu cử các vị trí dân cử gồm đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng Nhân dân (HĐND) và trưởng thôn/tổ trưởng tổ dân phố. Người dân được hỏi về việc họ có đi bầu trong cuộc bầu cử Quốc hội và HĐND năm 2011 và bầu trưởng thôn/tổ trưởng tổ dân phố gần đây hay không. Kết quả khảo sát 2015 cho thấy xu hướng thuyên giảm về tỉ lệ người trả lời cho biết họ đã tham gia bầu cử, dẫn tới

điểm số ở nội dung thành phần này tiếp tục giảm so với năm 2011. Chẳng hạn, nếu như trong năm 2011, 66% số người được hỏi cho biết họ đã trực tiếp tham gia cuộc bầu cử Quốc hội/HĐND, thì đến năm 2015 tỉ lệ này giảm xuống còn 31%. Ngoài nguyên nhân người dân có thể đã quên họ đã tham gia cuộc bầu cử năm 2011, việc đi bầu thay, bầu hộ là nguyên nhân chính dẫn tới việc người trả lời quên về việc họ đã tham gia bầu cử năm 2011. Ngoài ra, tỉ lệ người dân cho biết họ đã trực tiếp đi bầu người đại diện cho mình ở cấp thôn/tổ dân phố cũng suy giảm trong năm 2015 so với trước đây (63% năm 2015 so với 66-73% trong giai đoạn 2011-2014).

Chất lượng bầu cử. Chất lượng bầu cử trường thôn/tổ trưởng tổ dân phố được đánh giá dựa trên các tiêu chí đo lường việc người dân tự quyết định lựa chọn ứng viên, cách thức tổ chức buổi bầu cử nhằm đảm bảo lựa chọn ứng viên một cách công bằng và minh bạch. Chỉ có 52% số người được hỏi trên toàn quốc cho biết họ được mời đi dự bầu cử trường thôn/tổ trưởng dân phố trong năm 2015, thấp hơn so với tỉ lệ 59% năm 2014. Mặc dù Pháp lệnh THDCCS quy định phải có ít nhất hai ứng cử viên để người dân lựa chọn, song những người đã đi bầu cho biết trên thực tế rất ít địa bàn có hai ứng cử viên trở lên. Bầu cử đại diện thôn/tổ dân phố ít cạnh tranh nhất ở Hà Giang, nơi chỉ có gần 20% người đã đi bầu cho biết có hai ứng cử viên trở lên để chọn. Ở nhiều nơi, bầu cử trường thôn/tổ trưởng tổ dân phố không có tính cạnh tranh bởi người dân chỉ giơ tay biểu quyết chọn một cá nhân do chính quyền đề cử. Tương tự kết quả những năm trước, có tới 90% số người được hỏi cho biết họ bầu cho người trúng cử năm 2015.

Đóng góp tự nguyện. Đóng góp tự nguyện để đầu tư xây mới hoặc tu sửa các công trình công cộng, dân sinh ở địa bàn dân cư, như nhà văn hóa, đường xá, trường mầm non là một hình thức biểu hiện sự tham gia tự nguyện, chủ động của người dân, thay vì bị chính quyền ép buộc. Một khi người dân chủ động tham gia, họ sẽ đóng góp tích cực vào các quy trình dự án, từ khâu khởi động đến khâu giám sát công trình. Kết quả khảo sát năm 2015 cho thấy trên phạm vi toàn quốc, gần 40% số người được hỏi cho biết họ đã tham gia đóng góp tự nguyện cho việc xây mới hoặc tu sửa công trình hạ tầng của cộng đồng dưới hình thức tiền mặt, hiện vật hoặc công lao động. Năm 2015, tỉ lệ người trả lời cho biết họ tham gia vào quá trình lập kế hoạch xây mới hoặc tu sửa công trình cộng đồng (53,5%) và tham gia đóng góp ý kiến trong quá trình thiết kế dự án (32%) cao hơn những năm trước.

Một số đề xuất. Để tạo điều kiện cho người dân chủ động tham gia vào đời sống chính trị và thực thi chính sách ở địa phương không đòi hỏi chính quyền địa phương phải đầu tư nhiều ngân sách. Điều quan trọng là quyết tâm của cơ quan nhà nước và các cấp chính quyền trong việc thực hiện đầy đủ các quy định của pháp luật hiện hành (Pháp lệnh THDCCS, Luật bầu cử và Luật BHVBQPPL), tạo điều kiện để người dân tham gia tích cực từ cơ sở. Cuộc bầu cử Quốc hội/HĐND năm 2016 cũng là cơ hội để chính quyền các cấp huy động sự tham gia của mọi cử tri, giảm thiểu hiện trạng bầu hộ, tuân thủ đầy đủ các quy định về tổ chức bầu cử, đảm bảo thực hiện nguyên tắc ‘mỗi người một lá phiếu’ và báo cáo đúng tỉ lệ cử tri đi bầu ở các đơn vị bầu cử.

Chỉ số Hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam (PAPI) là khảo sát xã hội học lớn nhất tại Việt Nam tập trung tìm hiểu hiệu quả công tác điều hành, thực thi chính sách, cung ứng dịch vụ công dựa trên đánh giá và trải nghiệm của người dân, với dữ liệu được thu thập thường niên. Từ năm 2009 đến 2015, PAPI đã thu thập và phản ánh trải nghiệm của gần 75.000 người dân.

Chỉ số PAPI đo lường sáu lĩnh vực nội dung: tham gia của người dân ở cấp cơ sở; công khai, minh bạch; trách nhiệm giải trình với người dân; kiểm soát tham nhũng trong khu vực công, thủ tục hành chính công; và cung ứng dịch vụ công. Khảo sát PAPI đã được triển khai thực hiện thường niên từ năm 2011 đến nay. Báo cáo Chỉ số PAPI 2015 phản ánh ý kiến đánh giá của 13.955 người dân được chọn ngẫu nhiên từ toàn bộ 63 tỉnh/thành phố trên toàn quốc.

Chỉ số PAPI 2015 sản phẩm của hoạt động hợp tác giữa Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES), Trung tâm Trung tâm Bồi dưỡng cán bộ và Nghiên cứu khoa học Mật trận Tổ quốc Việt Nam (VFF-CRT), và Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP). Cơ quan Hợp tác và Phát triển Thụy Sĩ (SDC) tài trợ chính cho PAPI cùng với Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP) từ năm 2011 đến nay.

Truy cập www.papi.org.vn để tải báo cáo PAPI 2015 và nhiều tài liệu khác.